УДК 378.14

ЗАВОРА В.А.,СИНЕЛЬНИК І.В., канд. пед. наук, доц.

САМОСТІЙНА РОБОТА СТУДЕНТІВ ЯК НАУКОВО-ПЕДАГОГІЧНА ПРОБЛЕМА

У національній програмі "Освіта: Україна XXI століття", державній програмі "Концепція педагогічної освіти" зазначається, що основна мета української системи освіти – створити умови для розвитку й самореалізації кожної особистості як громадянина України, сформувати покоління, здатні навчатися упродовж усього життя [3, с.4]. Особливої актуальності набуває проблема професійного саморозвитку майбутнього вчителя, вирішення якої потребує оновлення всієї педагогічної освіти, її гуманізації, орієнтації на неповторність особистості кожного вчителя, диференційованого і творчого підходу до його підготовки. Саме тому самостійна робота має стати провідною в навчанні студентів, які незабаром розпочнуть свою професійну діяльність.

Мета нашої статті – дати характеристику проблемі організації самостійної роботи студентів (СРС) університету у педагогічній теорії та практиці; визначити умови побудови навчального процесу, де провідною є самостійна навчальна діяльність.

На теоретичному й методологічному рівнях проблему організації СРС у процесі оволодіння знаннями розглядає ряд науковців: Л.П.Аристова, В.К.Буряк, Є.Я.Голант, М.А.Данилов, Б.Н.Єсипов, Л.В.Жарова, В.А.Козаков, Б.І.Коротяєв, І.Я.Лернер, О.А.Нільсон, І.Т.Огородников, В.Ф.Паламарчук, П.І.Підкасистий. О.Я.Савченко, А.В.Усова, Т.І.Шамова та ін.

Ці дослідження переконливо довели, що самостійна робота студентів дозволяє успішно вирішити такі завдання:

а) формувати свідомість і зміцнювати знання;

б) удосконалювати вміння і навички, визначені програмою кожного предмета, відповідно до цільової настанови вищої школи;

в) готувати студентів до активного впровадження набутих знань;

г) розвивати у студентів пізнавальні здібності (спостережливість, допитливість, логічне мислення, творчу активність у здобутті і застосуванні знань тощо);

д) виховувати культуру розумової і фізичної праці;

е) виробити потребу ефективно підвищувати свій самоосвітній рівень.

Безумовно, розробка цієї проблеми є позитивним явищем у вітчизняній педагогічній науці. Однак слід констатувати, що на сучасному етапі широке впровадження самостійної роботи у практику вищих навчальних закладів гальмується тим, що методика її організації є досить копіткою справою: до такої роботи студентів слід привчати поступово. На жаль, сьогодні у багатьох викладачів відсутня система, яка передбачає виконання студентами самостійних розумових вправ, унаслідок чого не завжди усвідомлюється і засвою-

ється навчальний матеріал без допомоги викладача [2, с. 9]. Ось чому питання організації СРС у процесі навчання повинно бути важливим як для педагогів-дослідників, так і для педагогів-практиків.

Ці та ряд інших причин призводять до того, що не досягається головна мета СРС – виховання самостійності та активності особистості студентів. Подолати існуючи недоліки можливо завдяки таким умовам: 1) раціональний поділ навчального матеріалу на модулі і перевірка якості засвоєння теоретичного і практичного матеріалу кожного модуля; 2) використання більш широкої шкали оцінки знань; 3) стимулювання систематичної СРС протягом усього семестру і підвищення якості їх знань завдяки вирішальному впливу суми балів, одержаних протягом семестру, на підсумкову оцінку з навчальної дисципліни; 4) використання нових форм та методів навчання з урахуванням індивідуальних якостей особистості студента з метою розвитку активності та самостійності кожного у процесі пізнання нового; 5) активне включення студентів (починаючи з першого курсу) у дослідницьку діяльність, спрямовану на оволодіння випускниками самостійно ставити та вирішувати професійно-творчі завдання; 6) цілеспрямоване формування та актуалізація в студентів позитивної Я-концепції, яка впливає на особистісну позицію у навчанні та подальшому житті; 7) розвиток мотиву досягнення успіху та вольових якостей особистості як основи пізнавальних процесів; 8) забезпечення студентів необхідними дидактичними та методичними посібниками з різних предметів; 9) створення психологічної служби університету, яка б з одного боку допомагала викладачам вивчати індивідуальні особливості студентів та використовувати свої знання у роботі, з іншого – допомагала студентам пізнавати та розвивати себе [1;21].

З’являються нові концепції, моделі та технології СРС. Так дослідниками з Бельгії (Д. Шрос, М.Хуберт та ін.) запропонована концепція керованого самонавчання. Концепція спрямована на розв’язання одного з основних протиріч навчального процесу – між колективним характером навчання та індивідуальним характером засвоєння навчального матеріалу. В її основі лежить розподіл навчального часу таким чином, що основне навантаження припадає на самостійну роботу студентів, завдання викладача – управління навчальною діяльністю студентів. СРС спрямована не лише на опанування теоретичним матеріалом та формування знань, а й на практичне застосування отриманих знань для виконання фахових проектів. Управління здійснюється через спеціальні засоби – друковані посібники, систему інформаційного менеджменту та моніторингу навчальної діяльності студентів.

Усі ці умови, на наш погляд, сприяють організації навчального процесу та підвищенню ефективності самостійної навчальної діяльності, особливо в умовах кредитно-модульного навчання, утвердженню особистісно орієнтованого підходу до навчання і виховання студентської молоді.

Список літератури: 1. *Герман Н., Тягунова Н.* Адаптація форм організації самостійної роботи студентів до сучасних технологій навчання // Вища школа. - 2001. - № 4 - 5. **2.** *Козаков В.А.* Само-